

BOŽÍ TVÁŘ

I. ČTENÍ Z BIBLE

Genesis 32,1–33,11

II. ČTENÍ Z BIBLE

Genesis 32,31 a Genesis 33,10

A Jákob to místo pojmenoval Penúel (to je Boží tvář), neboť řekl: „Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život.“

Ale Jákob (na Ezaua) naléhal: „Jestliže jsem získal tvoji přízeň, přijmi ode mne ten dar, vždyť smím vidět tvou tvář, a je to jako bych viděl tvář Boží. Tak přívětivě jsi mě přijal!“

KÁZÁNÍ

BOŽÍ TVÁŘ

V životě člověka jsou dny, týdny, měsíce a někdy i roky, kdy vše plyne normálně, kdy se neděje nic zvláštního. A pak přijdou krátké chvíle, v nichž je soustředěno tolik věcí, které jsou nabitě událostmi, chvíle, kdy se rozhoduje nesmírně mnoho, někdy všechno.

I v duchovním životě člověka to vypadá podobně. Jsou chvíle, kdy člověk žije vírou jakoby setrvačně, trochu až ze zvyku. Ale přijdou chvíle, kdy je všechna setrvačnost pryč a kdy na nás čeká veliký duchovní zápas, který musíme vybojovat a jemuž se není možno uhnout ani vyhnout, jestliže nechceme ztratit smysl života, jestliže nechceme přestat být lidmi a jestliže nechceme přestat být lidmi víry.

Pro Jákoba tento zápas přichází ve dvojí podobě. Je to především zápas o Boží požehnání a pak zápas o smíření s bratrem. A obojí je spojeno slovem Boží tvář.

Jákob se po letech vrací do zaslíbené země. Možná si řeknete proč, když to může znamenat jeho smrt, zkázu rodiny? Proč šel Hus do kostnice, ačkoli ho všichni varovali? Proč šli misionáři do končin, kde na ně čekal kříž, trápení, mučení? Proč lidé vyznávají svoji víru, i když vědí, že jim to přinese jen škodu? Proč se neptají jen na výhody? Na prospěch? Proč jdou do nebezpečí, proč volí těžkosti?

Protože náš život nemá jen živočišný smysl. V tom tkví podstata opravdového lidství, že nežijeme jen podle toho a pro to, co nám přináší výhody a prospěch. Život má hlubší rozměr. Mohou si ulámat hlavu ti, kteří říkají: „Všechno mohl mít, tak pěkně si mohl žít – a on si nedá pokoj.“ Kroutí hlavami a říkají: „Proč to dělá? Proč si páli prsty? Proč není zticha? Proč do toho jde?“

Protože chce-li člověk zůstat opravdovým člověkem, musí to dělat. Jákob musí jít zpět do zaslíbené země, nemá-li ztratit Abrahamův a Izákův zápas. Jestli má nést pochodeň víry, musí tam jít – přestože tam čeká Ezau, který slíbil, že ho zabije.

Jednou z postav, které mě oslovily příběhem své víry a svědectvím svého života, je německý farář a mučedník Pavel Schneider, někdy nazývaný kazatel z Buchenwaldu. Byl farářem sborů v Dickensiedu a Womrathu a patřil k Vyznávající církvi v Německu, ke skupině křesťanů, kteří se jasně postavili proti nacistické ideologii. V květnu 1937 byl Pavel Schneider zatčen gestapem a strávil několik týdnů ve vazbě. Pak byl sice propuštěn, dostal ale zákaz pobytu v kraji, kde byly jeho sbory. Když ho ale presbyteri jeho sborů požádali, aby se vrátil, udělal to.

Jeden jeho přítel a kolega se ho ptal: „Proč jsi neposlechl gestapo a navzdory zákazu ses vrátil? Proč to děláš?“ A on mu odpověděl: „Jsem jejich pastýř, musím to udělat.“ Na to mu jeho přítel odvětil: „Jestli musíš, udělej to. Ať ti Bůh pomáhá.“

O pár týdnů později, v listopadu 1937, byl Pavel Schneider znovu zatčen a poslán do koncentračního tábora v Buchenwaldu, kde byl v červenci 1939, po měsících týrání a samovazby, zavražděn.

Měl manželku a šest dětí, nestaršímu bylo deset, nejmladšímu půl roku, když ho poslali do koncentračního tábora. Proč neposlechl? Proč se vrátil? Proč pokračoval ve své práci? Protože věděl: Musím. Volá mě Bůh. Nemůžu jinak. Navzdory nebezpečí, navzdory ohrožení, navzdory možnosti smrti.

Byl to podobný zápas, jako ten Jákobův. Zápas o poslušnost Božímu slovu, Božímu volání. Jákob ví: Musím se vrátit do zaslíbené země. A tak jde.

2.

Uprostřed noci u potoka Jabok bojuje Jákob o Boží požehnání. Bůh je tam jako někdo, kdo s člověkem zápasí a s nímž se člověk musí rvát.

Často hovoříme o Bohu jako o Otci, laskavém a dobrotivém. To je pravda. To je jeho tvář. A přece přicházejí chvíle, kdy se člověk musí s Bohem rvát. Jób uprostřed svého soužení, ztrát, nemoci a vředů křičí: „Změnil ses mi, Bože, v krutého protivníka“ (Jób 30,21). A Ježíš křičí na kříži: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“ Žalmisté takto často zápasí s Bohem. Nejpočetnější skupinou žalmů jsou žalmy nářku – i na Boha. Bůh není jen barvotiskový, sladký obrázek dobrotiska. Bůh má i tuto svoji stránku.

Když čteme líčení zápasu u potoka Jabok, vede se tam zápas na život a na smrt. Jákob se s Bohem pere, drží ho, nechce ho pustit. Teď jde o požehnání: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“

Co je to požehnání? Myslím, že nám už do veliké míry vyprchala moc slova ‚požehnání‘ i ‚kletba‘. A přece to nejsou prázdná slova. Existují prokletí, existují požehnání. Obojí je nesmírná moc a není dobré brát to na lehkou váhu. V požehnání se k našemu životu zaměří paprsky Boží lásky, v kletbě se odvrátí.

Jeden malý obraz: je den, do něhož vstoupíte, a vše vám padá z rukou, nic se nedaří. A je den, kdy vám všechno jde. To není jen věc nálady. Když jsme pod

Božím požehnáním, dává Bůh vzrůst i našim silám. Proto je tak dobré a proto je nutné volat ráno o Boží požehnání pro nastávající den, na počátku roku volat o požehnání pro nastávající rok. Na začátku nějakého díla prosit o požehnání pro toto dílo. Aby ten den, rok, nebo to dílo bylo prostoupeno Boží mocí.

Jákob ví, že bez Božího požehnání není nic možné. Ví, že jestli se Bůh odvrátí, jestli ho nechá utéci, ztratí vše. Proto se ho tak drží, proto tak zápasí a bojuje.

Kdo uvěřil, prošel takovým zápasem. Dokud člověk nevěří, je tu spousta otázek a pochybností, nejistoty. A pak přijde: „Pane Ježíši, teď se tě držím. Nepustím tě, nepřestanu, dokud mi nedáš víru, dokud mi nedáš svůj pokoj.“ A člověk si probouje svůj zápas o požehnání. Vždyť v něm se usmívá Boží tvář a prozařuje náš lidský svět.

Proto pojmenuje Jákob místo tohoto zápasu Peniel, Boží tvář: „Viděl jsem Boží tvář, získal jsem život, vzešlo mi slunce.“

Ten zápas ho docela změnil. Po tomto zápasu už světem nejde Jákob, úskočný a lstivý, nýbrž Izrael, zápasí Bůh. Mazaný Jákob, stále se spoléhající na svou chytřistiku, na svou diplomacii, na své schopnosti, na to, jak druhého napálit, tento Jákob je pryč. Ještě se mu to jákoberství, jeho starý chytrácký způsob myšlení, tu a tam bude vracet, ale zásadní boj je vybojovaný.

Co se jen naspoleháme na své schopnosti, na svou chytrost – a pak zjistíme, že to zklame a selže a je to k ničemu. V zápase s Bohem je nutné porazit sám sebe a své já, staré jákoberské já.

3.

„Viděl jsem Boží tvář,“ říká Jákob po nočním zápase u Jaboku. A ještě jednou se ten den Jákobovi zjevuje Boží tvář: v tváři jeho bratra Ezaua, jehož podvedl, oklamal a jehož prosí za odpuštění a smíření.

Jde vstříc Ezauovi. Jde první. Starý Jákob, než vybojoval zápas s Bohem, to chytře vymyslel a lstivě seřadil úplně jinak. Šel až úplně vzadu, za všemi ostatními. Ty chtěl posílat po skupinách, aby se pokusili Ezaua obměkčit dary. Případně aby byli první na ráně, kdyby k něčemu došlo, a zmírnili Ezauův hněv aspoň tak.

Teď, po zápasu s Bohem, jde docela vepředu. Bude-li na ráně, bude na ráně první. Jde a sedmkrát se před Ezauem pokloní k zemi. Je to gesto, které vyjadřuje víc než slova. Je to hluboká prosba za odpuštění.

Člověk se jistě může poklonit tváří až k zemi a tvářit se přitom, jako by se mu děla křivda. Ale z Jákoba po noci zápasu s Bohem vyzařuje Boží požehnání. A jeho prosba za sebou má Boží přízeň. Oč jinak se jde člověku prosit za odpuštění, když to před tím probouje v modlitbě s Bohem. Ten zápas s Bohem, ten dá člověku cosi zvláštního – vyzařují z něho Boží paprsky. To obměkčí Ezauovo srdce tak, že políbí bratra, jemuž přísahal smrt.

Jaký je to zázrak: políbení místo vraždy. Není v Ezauově drsné tváři vidět Boží tvář? Smíření, každé smíření je odleskem Boží tváře v obličejích druhého.

Jeden kolega farář připravoval konfirmaci a chtěl, aby v prvním kole šli k večeři Páně konfirmandi se svými rodiči. Dva muži ze sboru, oba rodiče konfirmandů, se ale znesvářili a odmítali se smířit. A tak raději nepřišli vůbec na konfirmaci svých dětí, protože nechtěli stát vedle sebe ani při večeři Páně.

Ale znám i jiný příběh. Můj táta vyprávěl, jak jednou podával chléb a víno ve sboru, kde byli dva zneprátení a znesváření muži. Věděl o jejich sporu. Lidé přistupovali ke stolu Páně. Ti dva váhali. Pak jeden z nich vstal a šel k druhému s rukou napřaženou ke smíření. Ten druhý ji přijal. A oba šli spolu ke Kristovu stolu. A můj táta říkal: „Když jsem na ně díval, viděl jsem v jejich usmířených tvářích Boží tvář.“

„Kristus se snížil, aby nás smířil,“ zpíváme ve známé vánoční písni. Kristus přišel, aby nás smířil s Bohem. A aby nás smířil navzájem. Bez Boha by nebylo možné žádné smíření a odpuštění mezi lidmi. Za každým odpuštěním, za každým smířením probleskuje Boží tvář.

V jednom dni Jákob dvakrát spatřil Boží tvář. Při zápase s Bohem, při setkání s bratrem. Po zápase v modlitbě, kdy vidíme Boží tvář, dostáváme sílu k odpuštění a smíření, abychom ve tváři druhého člověka viděli Boží tvář.

MODLITBA PO KÁZÁNÍ

Pane Ježíši Kriste, prosíme, zjev nám svou tvář. Prosíme, aby nám zjevení tvé tváře dalo sílu k odpuštění a smíření s lidmi, s nimiž jsme se znesvářili a rozvadili, pohádali a zneprátenili, s lidmi kolem nás. Prosíme za sílu smířit se s našimi příbuznými a známými, s našimi sousedy a spolupracovníky, s bratry a sestrami ve sboru. Prosíme, ať z našich tváří září světlo a odlesk tvé svaté tváře. Amen.

Michal Šourek, 11. 12. 2022